

GRAND HÔTEL DES BAINS
LIDO-VENISE

MTA FIL. INT.
Lukács Arc.

Verona, jul. 21.

Mélyen Tisztelt Doktor Uram,
Velencében, a nemzeti közeli kiállítás-
on szerepel többek között Courbet
is egy nagyobb gyűjteményvel. Ha
az ember gyors egymásutánban
sokféle vidék művészetét látta és
egy eleven benne a nem következő.
mennyis technika elvégzésének
érzéke, okvetlenül észre kell ven-
nie, mennyivel velencésőbb, in-
kább a Wüchhoff, mint Burch-
hardt. Velence fogalmára gondol-
lak, Courbet Tintorettonál.
Courbet és a tipikus velenceiek
közössége a dekoratívosság. Az
életnek népszerűben való költését,
a kívülből befelé festést, a mu-
galomnak arányosan elosztott
jelenségeken való ábrázolását,
az anyagok anyagi specificitását.

mak érvényesítését, (lásd. előbbi tonus-
festést, vagy, ami lényegelig alig más,
differentiálódott lokális névezést,
[nem emailszerűen, hanem atmoszfé-
rának látva] akarsok érteni deko-
ratívuság alatt.) Tizian, Giorgione,
Bellini, Veronese, Moretto stb. és Cour-
bet között nem látom abszolút
különbségeket. Velencében más
a természet, mint Ormansban,
a humanista néltől érintett ember
nem nagyon hasonlít emberileg
egy robosztus, nagyföldű, fűg-
letos paraszthoz és mégis Courbet
oeuvreje beilleszkedne a velencei
festés fejlődésébe, míg Tintoretto
tragikus. (Tragikus: a festői kife-
jezés nem az anyag mineltá-
nak fokozásában, hanem a
mozgás maximum felé törekvés-
ben keresi, clair-obscur, belülről
kifelé látja az embert, mélység
és magasság az életdimenziói,
nem szélesség.) Úgy hogy Tintoretto
csak a kép lepirásának, az élet
és a művészet elhatárolásának
módja fűgi Velencéhez. Külön-
ben Tintoretto inkább követke-
hetne Cericaultra és Delacroixra

mint Courbet, Courbet inkább
Tizianus, mint Tintoretto.

A dolog érdekes volt és részle-
tekbe követhető: el is készültem
félig egy évvel nyolc, helyesebben
a Courbethez kapcsolódó előtételek
mulatságos voltát bemutató
hosszú cikkek. Aztán jött min-
denféle más és fölfedezésem nem
igen érdekelt többé.

Most két nap óta az ömre-
len veronai mesterek képein
észrevethem, hogy a veronai es-
kola is a tragikus felfogásmód-
tól a dekoratívra felé fejlő-
dik, ez pedig annyit tesz, hogy
gotikusból renaissance formáló-
dik.

Ezen a nyomon átgondoltam
a művészettörténetet a dekora-
tívra és tragikum principi-
umai szerint.

Első eredményem a francia-
országi gotikus szobrászatra
vonatkozik. Egy akadémiái
pályázatból ötletéből megpróbál-
tam az emlékek menetrend-
jét összpéllíteni. Schöy sem

kepek tartam meg az összeköttetéseket. Most minden elhelyezkedik egy ^{90°-os} ^{trag.} vonal mentén

Indulás egy nagyon nem fizetett dekoratívuságból egyre fizetendő tragikus csúcs felé, aztán elnyelésedés renaissanceban.

{román
dekoratív}   {rem.?
dek.}

2.) Az impresszionista festést helyezné el. Delacroix, a tragikus herosz helyébe lép borzospó durvasággal és hirtelenséggel Courbet, aki abszolút művész. Principium-változás egyszerre következik hely impresszionisták faktum előtti állásnak, de nem maradnak oly magasán, mint Courbet. Dekoratívek, de a fölületen maradnak. Ajazne az Überwinder közeiben van a dekoratívuság és a tragikus között, mint a nőnél nagyobb Rembrandt.

3.) A két polus középpontja nem az élet. Az élet egyáltalában kívül marad azon a körön, amit spontan erítés von a különbözőképen definiálható művészet körül. Naturalista művé-

ATA FIL. INT.
Lubács Arc.

GRAND HÔTEL DES BAINS
LIDO-VENISE

vespet nincs, csak művészetileg impotens koroknak vannak naturalista képei és szobrai. Naturalizmus nem váltakozik idealizmussal, csak a dekoratív és tragikus tendenciá váltógezéséről lehet bizonyos cítelemben róhani.

4.) Dekoratívoknak megfelel a földi élet kizárólagosodása, emberi szabadság, mint kiválóság korlátotokausága, vagy demokratikus életforma. Tragikus és oligarchikus forma, metafizikai tendenciák uralma idején a művészi potentie irónya. (Oligarchikus, vallásos görög művészete a tragikus archaizmus, a demokratizált, kilvilágot nem önmérő közhérsasági a dekoratív szobraikat. v. v. v.)

zás. Flübéri lovagok gótikus,
és ren. Dekoratív művészeti
és i. t. *

5.) A két iránynak ez előtt
való mennyiségi, ill. minőségi
eljárás felel meg.

A dekoratív és frangikus meg-
jelöléseknek természetesen csak
deszkriptív jelentősége volna. De,
most azt hiszem, a két tendenci-
ának pontosabb meghatározá-
sát adnak az eddig divó ~~ne~~ fo-
galmaknál. Hetővörösölőbbek
nemcsak értelmesebbek. Világosan
kiintésítanak egy, sőt több emberi
területeket a művészet területéről,
az u. n. és most főleg abban értel-
mezendő ide elijármuson belül ál-
lítanak meg két ellenkező irá-
nyú áramlatot és végre megálle-
ltítják a vallásos és művészeti jelen-

* A kilvölőget nem ösmere Valenne
af elleureformáció idején megcsapó-
dik egy forró vallásos áramlattól:
parallél jelenség Tizian

ségek terminológiai parallelizmusát. A sokkal mechanikusabb természetű szerelem formái is bizonyos fokig együtt haladnak a vallásos felfogással. Odakinn Bergson nevezetesebb hívei minősítik Cezanne-hívőket Bergson is. Az abszolút Kunstwollen és a metafizikai alap valószínűleg egygyökereznek.

A legnagyobb művészek eltek egy bizonyos fokán megalom mind tragikusok. A dekoratív firenzeiek közül Botticelli, Michelangelo, Leonardo.

Eugene most írogat ötletem. Nem tudom éppen ezért eldönteni, hogy felfogásom terminológiai újítást jelent-e csak, vagy pedig több. Tudom, hogy így még nagyon rudimentaris az egész. Az absztrakt művészetet, a mozaikot még mindenestre be kell szorítani a tragikus tendenciába, de lehet is. Az egész vajna egy régebbi helytű, individualis pszichológiai művészet magyarázatához, de erről

mind nem merék még két alhatt
írni.

Ma reggel kettől este nyolcig
templomok jártam és ezért nem
tudok pontosan fogalmazni. De
az olyan dolgokat, hogy Courbet
felleléseivel egyidejűleg milyen
más hasonló művészetek
vannak Franciaországban, stb.,
szándékosan hagytam el, hi-
zen kettőnk közül én vagyok
tökéletlenebbül informálva.

Hog egy megjegyzés: a mi kül-
túránk a dekoratív tendencia
ellenére ránk erőszakolja Rodint,
a rossz, a nagyon is az életbe ra-
gadt tragikuszt.

FIG. INT.

ács Arc.

Doktor úr összes ösmérésem
között az egyetlen ember, aki-
nek a véleményem komolyabb
jellegű dolgokban érdekel. Nem
tudom, mikor fogunk talál-
kozni, én még vagy két hónapig
egyáltalában csak kis angol
lányokkal fogok érintkezni.
Ez a jogelzsem alkalmat.
Lankodósomra.

MAT. FIL. INT.
Lukács Arc.

9

GRAND HÔTEL DES BAINS
LIDO-VENISE

Ha a levél Doktor úr
kezébe kerül, ami nem is olyan
valószínű, és hajlandó volna
velem nézetét közölni egy-két
sorban, legyen szives értesíté-
sét Luperembe, (Hotel Beauvillage)
küldeni. En ugyan nem tudom,
mikor leszek ott, de családom
majd továbbítja hozzáom.

A dolgom tökéletesen van
megvan oldva, de nem
gondolnám, hogy hasonlít a
Cébrut der Traugölichez, amit ed-
dig még nem olvastam.

Alkalmatlankodásomért ba-
rónatot kérek, és esetleges
völgyel előre köszönöm.

Szeretlek továbbra is dok-
tor úrnak egész tisztelői felelőssé

GRAND HÔTEL DES BAINS
LIDO-VENISE

Expéditeur: G. Feleky
Luzern, Hotel Beau-Rivage
Suisse - Suisse

MTA FIL. INT.
Lukács Arc.

Monsieur

644214-469/1

Georg Jankovics
docteur en lettres

Númer

Lassenstrasse 6

Curionhöhe

Sváčeky

Budapest

Kormafa ut 26

15
=

1910 aug. 9. München, szerda.

Lukács Arc.

Meg kell köszönnöm, Tisztelt Doktor Uram, kedves és bölcs levelet, hiszen féligérhetőre lehetvényszerű ötleteimmel igazán erőtelen és nagygyon finom^{írásával} beszélget el bennem. Ez több annál, mint amit megérdemeltem, hiszen, ha már másra nem is gondolok, csak fogalmazási fogyatékszerűségök is tőppont spottzokat csuszítottak levelembé. Egy példa: még az sem jött ki, hogy az arisztokrata-demokrata jelzések olyan értelmeik, mint egybeki köjött Kossuth diletantizmusában.

Ha morice était trop belle. A dolgok még sem magyarosodnak és osztályozódnak most már olyan egyszerűen, mint mikor az ötletem tömött. Azt hiszem, az új forma gyorsabb és mégis több fér bele. Ne higgye, hogy csupán Ön iránt való ki-mélet hallgathatja el velem a kitérjedést. Any-

nyira unom és megvetem most magamat, hogy
a tintát sajnálom erre a célra pazarolni.

Közzön megfégyeztetett Doktor Úr a fin-
fótkébeli ügy fölemlítésével. Bórdos, beleegye-
zésem nélkül, állítólagos helyszíne miatt
kihagyta a nekem legfontosabb megjegyzése-
ket. Tanum rá B. Béla és a kézirát. Ignatus
egyszer nagy előismeréssel beszélt a könyvről. Úr
örösfüggés, a lirizmus és az elaktság egyensúly-
tartása még nem volt világos számomra, de némi
melankoliával úgy vélekedett, hogy Ön ott kezdte,
ahová őt husz esztendő vitte el.

Formáltnak látsz és neveletlennek közö-
netem, de aki jól dolgozik, az, ugyebár, boldog, a
boldog pedig megbocsát.

Nem hiszem, hogy ott hon leszek októberben.
Ha mégis, majd leszek bőfor fölkeresni.

Addig pedig minden jól kíván és hálásan üdvözli
tisztelettel Feleky Géza

MTA FIL. INT.
Lukács Arc.

Weimer.

Person Hahn - Lathenstrasse

J. W.

Herrn Dr. Georg von Lukács
Schriftsteller.

LAVL 14-469/2

Absender: Geja von Jeleky.

Bad Tsch. (Oesterreich.)

Kurhaus.

1910 aug. 9.